

2017

KONYA KARAMAN BÖLGESİ HAVUÇ RAPORU

06.09.2017

KONYA KARAMAN BÖLGESİ HAVUÇ RAPORU

HAKAN ANAÇ

Mevlana Kalkınma Ajansı, Araştırma Etüt ve Planlama Birimi
Uzman

İSMAİL ARAS

Mevlana Kalkınma Ajansı, Araştırma Etüt ve Planlama Birimi
Uzman

**Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK. uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle islenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.*

***Bu raporda yer alan değerlendirmeler uzman görüşü olup sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı'nın kurumsal görüş ve yaklaşımını yansıtmamaktadır.*

İçindekiler

1	GİRİŞ.....	6
2	DÜNYADA HAVUÇ.....	7
2.1	Üretim.....	7
2.2	Dünya Dış Ticareti.....	8
3	TÜRKİYE’DE HAVUÇ ÜRETİMİ	13
3.1	Türkiye Dış Ticareti	17
4	BÖLGEMİZDE HAVUÇ ÜRETİMİ.....	19
4.1	Konya Havuç Üretimi.....	19
4.1.1	Konya İlçelerinde Havuç Üretimi.....	19
	Karaman Havuç Üretimi.....	22
4.1.2	Karaman İlçelerinde Havuç Üretimi	22
5	SONUÇ VE ÖNERİLER	24
6	KAYNAKLAR	26

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1 Dünya havuç ekim alanlarının değişimi(Bin ha)	7
Şekil 2 Dünya havuç üretim değişimi(Bin ton)	8
Şekil 3 Dünya havuç ihracatı(milyon \$)	9
Şekil 4 Dünya havuç ihracatında öne çıkan ülkeler	10
Şekil 5 Ülkemiz havuç üretiminde yaşanan değişimler	13
Şekil 6 Havuç alanlarının iller düzeyinde dağılımı	14
Şekil 7 Havuç ekili alanlarında iller sıralaması.....	14
Şekil 8 Havuç üretim miktarının dağılımı	15
Şekil 9 Havuç üretiminde öne çıkan iller.....	15
Şekil 10 Havuç verim dağılımı	16
Şekil 11 Havuç veriminde öne çıkan iller	16
Şekil 12 Havuç ve havuç ürünleri dış ticaretinin değişimi(\$)	17
Şekil 13 Ülkemiz ihracatında öne çıkan ülkeler	18
Şekil 14 Konya havuç üretimi değişimi	19
Şekil 15 Karaman havuç üretimi değişimi	22

TABLO DİZİNİ

Tablo 1 Ülkelerin havuç ihracatında birim fiyat değişimleri(\$/ton)	11
Tablo 2 Dünyada en fazla ihraç eden 10 ülke	11
Tablo 3 Dış Ticarete Konu Olan Havuç ve Ürünlerinin Fiyatları, 2016	18
Tablo 4 Konya İlçeleri Havuç Üretimi, Alanı ve Verim Değerleri.....	20
Tablo 5 Karaman ilçeleri havuç üretimi, alanı ve verim değerleri	23

1 GİRİŞ

Havuç, taze ve işlenmiş ürün şeklinde tüketilebilmesinden dolayı yetiştiriciliği dünyanın birçok yerinde yapılmaktadır. Dünya yaş sebze üretiminde domates, karpuz, kuru soğan, lahana, hıyar, kornişon ve patlıcandan sonra gelmektedir ve beslenmede önemli bir yere sahiptir. Serin iklim bitkisi olmasından dolayı özellikle kuzey yarım kürede yoğun olarak yetiştirilmektedir. Çimlenme ve sonrasındaki dönemde soğuklara karşı dayanıklı olması özelliği ile serin bölgelerde erken ilkbahar aylarında, ılıman bölgelerde ise kış aylarında yetiştirilebilmektedir (MEGEP, 2009). Bu sebeple, havuç üretimi dünyanın hemen hemen her yerinde yapılabilmektedir.

A vitamini kaynağı olan havuç, taze, dondurulmuş, havuç suyu ve konsantresi halinde, pişirilmiş veya konserve edilmiş şekilde ve cezerye vb. tatlı çeşitleri şeklinde tüketilmektedir. Sadece yetişkinlerin değil, bebek ve küçük çocukların da beslenmesinde oldukça önemlidir. Dış ve kemik gelişimine, göz rahatsızlıklarına karşı çok faydalıdır. Ortalama olarak havucun %88,2'si su, %1'i protein, %0,2'si yağ, %9,7'si karbonhidrat ve %0,8'i mineral maddelerdir. Tüketilen havucun 100 gramında 42 kalorilik enerji vardır (Baysal, 1995)

Türkiye, dünya havuç üretiminden % 1,44 pay alarak dünyada 10. önemli havuç üreticisi ülke konumundadır ve önemli bir ihraç ürünüdür. Ülke tarımında önemli bir yer tutan havuç, özellikle Orta ve Batı Anadolu Bölgesinde yetiştirilmektedir. Türkiye'de 2016 yılında yetiştirilen toplam havuç üretiminin %60,65'i Konya, %22,52'si Ankara ve %10,79'u ise Hatay illerinde gerçekleştirilmiştir (TUIK, 2017).

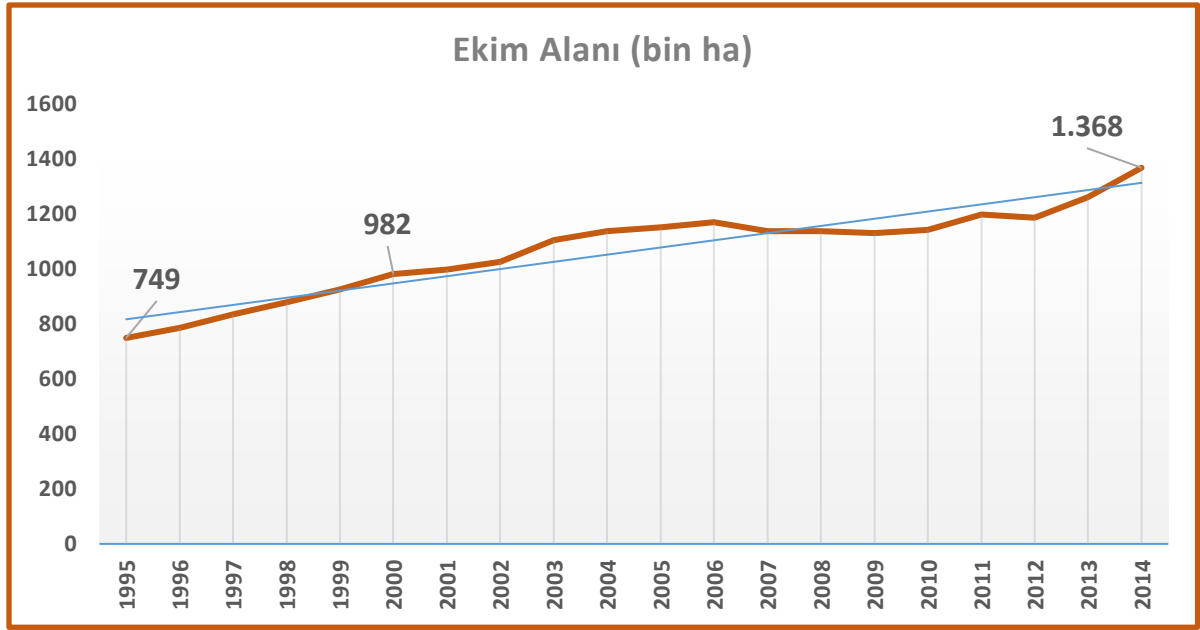
Bölgemiz, havuç üretimi noktasında ülkemizde bir merkez konumunda olup sahip olduğu ekili alanlar ve ürün miktarı ile ilk sırada yer almaktadır. Bölgemizde baskın bir sanayi kültürü olmayan havuç yetiştiriciliğine katma değerin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma ile havuç sektörüne yönelik olarak dünya, ülkemiz ve bölgemizde havuç üretimi ve dış ticaret verileri incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır.

2 DÜNYADA HAVUÇ

2.1 Üretim

Havuç, dünya yaş sebze üretiminde yaklaşık 38,84 milyon tonluk üretimi ile 7. sırada yer almaktadır. Dünyada havuç ekim alanları 1995-2014 arası 20 yıllık dönemde % 83 artışla 749 bin hektardan 1 milyon 368 bin hektara yükselmiştir. Verim miktarında ise % 27 artış yaşanarak son yıllarda ortalama verim 2.800 kg/da'ın üzerinde gerçekleşmektedir (Anonim 2017b).

Şekil 1 Dünya havuç ekim alanlarının değişimi (bin ha)

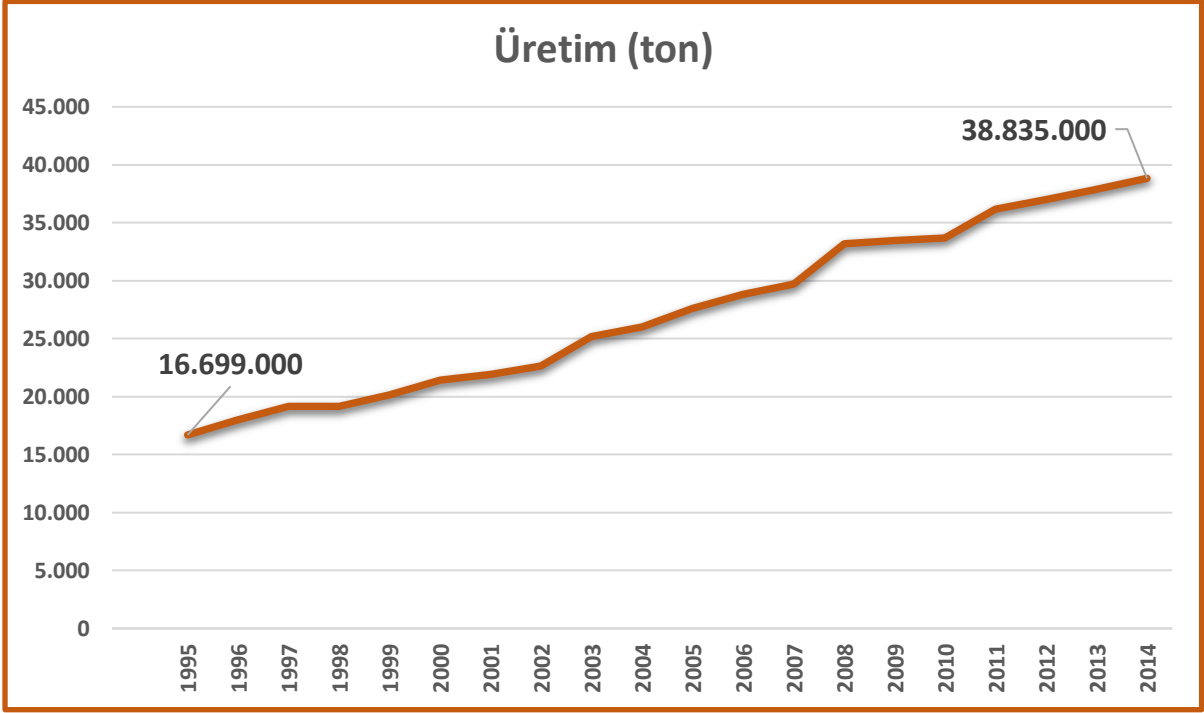

Kaynak: FAO, 2014

Dünyada havuç ekim alanları ile verim eşzamanlı olarak artış göstermektedir. Dünya Tarım Örgütü (FAO) 2014 yılı verilerine göre; yaklaşık 2,5 katlık bir artış ile dünya havuç üretimi yaklaşık 39 milyon tona ulaşmıştır. Son 20 yılda verimde %27'lik artış yaşanırken ekiliş alanlarında yaşanan yaklaşık 2 katlık artış dikkat çekicidir.

Şekil 2 Dünya havuç üretim değişimi (Bin ton)

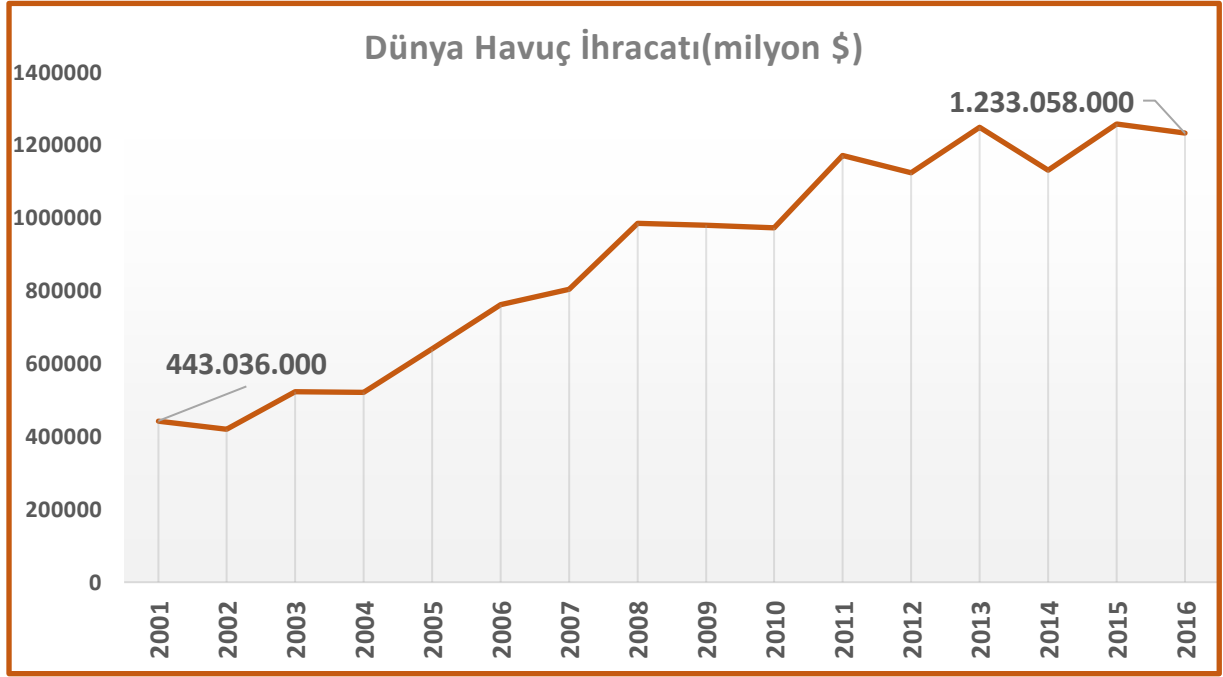
Kaynak: FAO, 2014

Ülkeler düzeyinde yapılan incelemelerde, Çin Halk Cumhuriyeti üretim ve ekili alanlar açısından ilk sırada yer almaktadır. FAO 2014 yılı verilerine göre toplam üretimin % 44,58'ini tek başına gerçekleştirmektedir. Diğer önemli ülkeler sırasıyla, Özbekistan, Rusya Federasyonu, ABD, Ukrayna, Polonya, Birleşik Krallık, Japonya, Almanya ve Türkiye'dir. **Türkiye, dünya havuç üretiminden %1,44 pay alarak, dünyada en fazla havuç üretimi yapan 10. ülke konumundadır.** Üretimin geri kalanı ise diğer ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir.

2.2 Dünya Dış Ticareti

Dünyada 2016 yılında yaklaşık 1,23 milyar dolarlık taze havuç ve turp ticareti yapılmaktadır. Geçmiş yıllar verileri incelendiğinde dış ticaret hacminde yaklaşık 3 katlık büyüme olduğu görülmektedir. Dünyada üretime paralel olarak dış ticaret hacmi de artış göstermiştir. İhracat değeri olarak artış göstermesine karşın son 20 yılda ihracata konu olan havuç miktarının toplam havuç üretimi içerisindeki payında (Dünya Havuç ihracat miktarı(ton)/Dünya Toplam Havuç Üretimi(ton)) çok ciddi artış yaşanmamıştır.

Şekil 3 Dünya havuç ihracatı (milyon \$)*

Kaynak: ITC, 2017

*ITC veri tabanında havuç ve turp ayrımı yapılmadığı için veriler birlikte değerlendirilmiştir.

Dünyanın en büyük havuç üreticisi olan Çin, dış ticarete de en iyi performansı gösteren

ülkedir. Dünya havuç ihracatının yaklaşık %30'unu gerçekleştiren Çin, 2009 yılından bu yana ilk sırada yer almaktadır. 2016 yılı itibariyle Çin'i ABD, Hollanda, İspanya, Avustralya, İtalya, Belçika, İsrail, Meksika ve Fransa gelmektedir. İlk sıralarda yer alan bu 10 ülke dünya toplam dış ticaretinin de yaklaşık

%80'ini gerçekleştirmektedir. **Ülkemiz 2016 yılında gerçekleştirdiği 10,88 milyon dolarlık ihracat ile 15. sırada yer almakta olup toplam ihracat değerinden %0,8 pay almaktadır. Dünya üretiminde %1,44 oranında paya sahip olmamıza karşın dünya ihracatından aynı oranda pay alamadığımız görülmektedir.**

Ülkelerin uzun yıllar üretim ve dış ticaret verileri incelendiğinde; ilk 20'de yer alan ülkelerin çok değişmediği ancak Çin'de yaşanan yaklaşık 3 katlık üretim artışının dünya ticaret hacmine de büyük etki yaptığı anlaşılmıştır. 2001 yılında 17,2 milyon dolar olan Çin havuç ihracatı 2016 yılında 353 milyon dolara yükselmiştir (Anonim 2017c). 2006 yılında havuç ihracatında ilk sıraya yerleşen Çin dış ticaret hacmini sürekli artırırken rakipleri olan ABD, Hollanda ve

İspanya'nın dış ticaret değerleri durağanlaşmış ya da azalma eğilimine girmiştir. Ülkemiz ise bu süreçte ihracatını 3,9 milyon dolardan 10,8 milyon dolara çıkarmıştır.

Şekil 4 Dünya havuç ihracatında öne çıkan ülkeler

Kaynak: ITC, 2017

Dünyada ihracat değerleri büyüklüklerine etki eden en önemli unsurlardan birisi de ürünlerin ülke düzeyinde gösterdikleri birim fiyat değerleridir. Dünya havuç üretici fiyatları ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermektedir. Dünya havuç fiyat ortalaması 473 dolar/ton olup ülkemiz 147 dolar/ton ile dünya ortalamasının oldukça altındadır. Dünyada havuç ticaretinde öne çıkan ülkelerin birim satış fiyatlarını uzun yıllar zaman serisi içerisinde incelediğimizde yaklaşık 2 katlık bir artış yaşanırken, ülkemizde birim satış değerleri azalış göstermiştir. 2001 yılında 171 dolar/ton olan satış değerimiz 2016 yılında 147 dolar/ton'a kadar düşmüştür.

Tablo 1 Ülkelerin havuç ihracatında birim fiyat değişimleri (\$/ton)

	Çin (\$/ton)	ABD (\$/ton)	Hollanda (\$/ton)	İspanya (\$/ton)	Avustralya (\$/ton)	İtalya (\$/ton)	Türkiye (\$/ton)
2001	198	573	268	431	323	496	171
2002	178	592	219	430	334	425	126
2003	220	617	212	532	381	499	157
2004	243	761	201	555	406	584	180
2005	266	852	244	556	464	635	193
2006	314	980	301	630	465	655	199
2007	298	1.093	294	660	535	576	217
2008	357	1.129	394	717	570	776	221
2009	388	1.148	521	733	551	814	177
2010	398	1.137	314	666	636	678	182
2011	450	1.204	349	612	719	730	184
2012	460	1.122	351	668	778	731	179
2013	486	1.111	395	682	741	956	169
2014	452	1.137	375	597	698	710	137
2015	494	1.133	370	608	589	786	137
2016	501	1.115	396	525	631	604	147

Kaynak: ITC, 2017

Sektörün sürdürülebilirliği açısından rekabetçiliğinin korunmasında, katma değer oluşturmak büyük önem arz etmektedir. Üretim miktarında ve verimlilikte yaşanan artışla birlikte birim satış fiyatları da yaratılacak katma değere etki etmektedir. Örneğin ABD yaklaşık 108 bin tonluk ihracatıyla 9. Sırada yer alırken elde ettiği gelir açısından ülkeler arasında 2. sırada yer almaktadır. Kendinden daha fazla havuç ihraç eden Hollanda, Belçika, İspanya, Beyaz Rusya, Meksika, Fransa ve İsrail gibi ülkelere daha fazla gelir elde etmektedir. **Bu farkı ton başı 1.115 dolarlık satış rakamıyla açıklayabiliriz.**

Tablo 2 Dünyada en fazla havuç ihraç eden 10 ülke

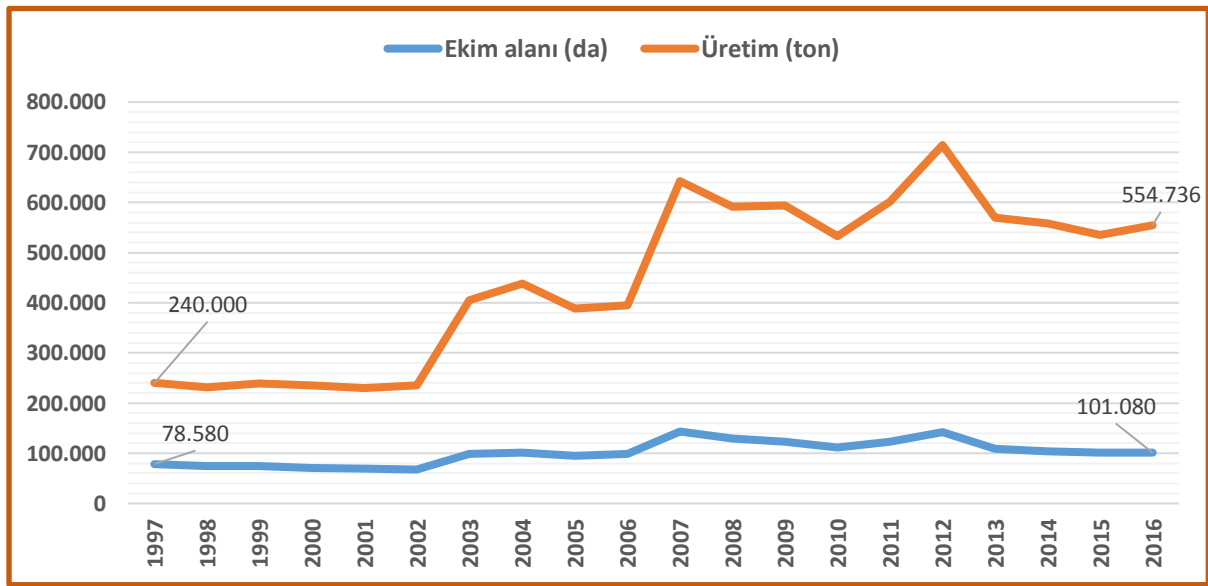
İhracat	Miktar	Değer (1.000 dolar)
Çin	705.684	353.483
Hollanda	299.426	118.595
Belçika	139.069	57.955
İspanya	135.878	71.385
Beyaz Rusya	124.433	16.164

Meksika	123.820	47.964
Fransa	118.525	44.622
İsrail	110.963	56.387
ABD	108.706	121.187
Avustralya	104.100	65.733
Türkiye	73.767	10.855
Dünya	2.607.286	1.233.442

3 TÜRKİYE’DE HAVUÇ ÜRETİMİ

Ülkemizde havuç üretimi uzun yıllar verileri incelendiğinde; havuç ekili alanlarda % 29 artış yaşanırken üretimde % 230’luk bir artış yaşanmıştır. Alan artışına göre üretimin bu denli fazla artışı, verimde yaşanan olumlu gelişmelerden kaynaklanmaktadır. Tarımsal altyapı ve tohumluktaki iyileşmeler verimi ciddi anlamda artırmıştır. Son 20 yılda birim alandan elde edilen verim %80’lik artış göstererek ortalama 5,5 tona ulaşmıştır. **Türkiye’nin havuç verimi dünya ortalamasının üzerinde olup, AB ülkelerine oldukça yakındır.** Üretilen havuç iç pazara ve ihracata yöneliktir. AB ülkeleri havuç ihtiyacının büyük bir kısmını Türkiye’den karşılamaktadır.

Şekil 5 Ülkemiz havuç üretiminde yaşanan değişimler

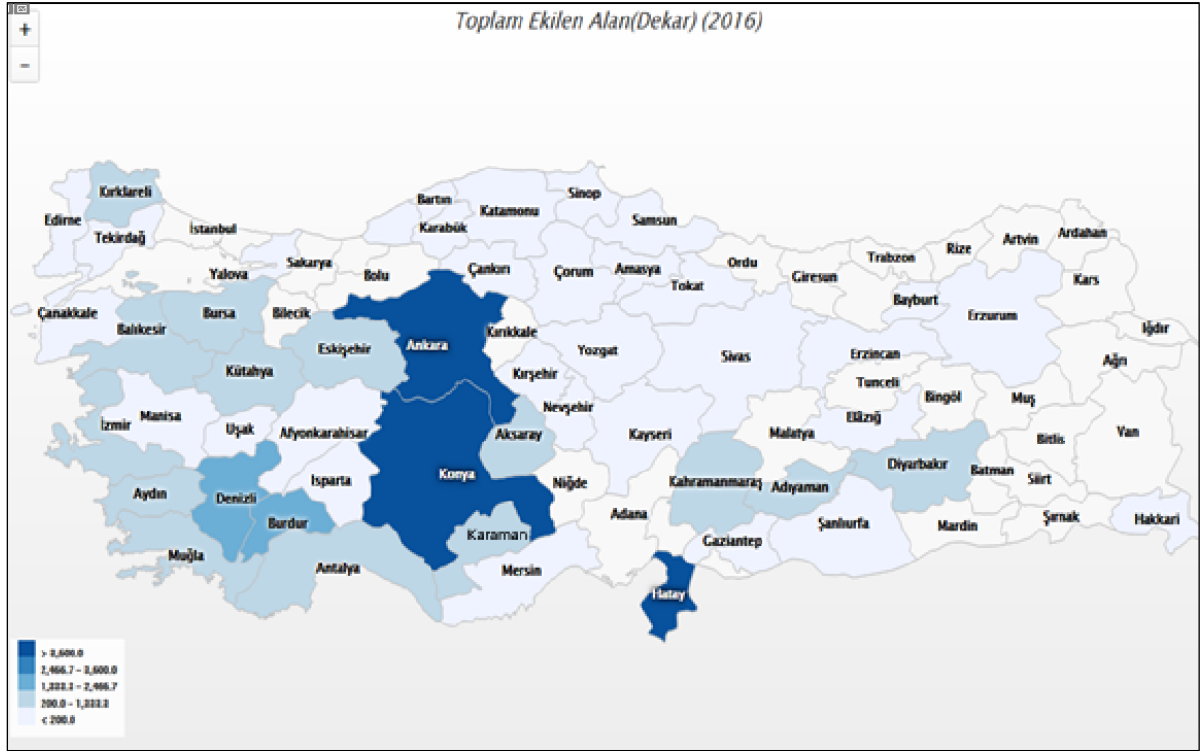
Kaynak: TÜİK, 2017

Ülkemizde havuç tüm illerde yetiştirilmemektedir. Ekili alan ve üretimde Konya ve Ankara illeri başta olmak üzere sırasıyla Hatay ve Denizli illeri öne çıkmaktadır. Bu dört il toplam üretimin %95’ini gerçekleştirmektedir. **554.736 tonluk 2016 yılı toplam havuç üretiminde 336.463 tonluk üretimi ile**

toplam üretimin %60,65’ini Konya ili tek başına gerçekleştirmektedir. Karaman ili de dâhil edildiğinde toplam üretim içinde bölgenin payı % 61,33’ü bulmaktadır.

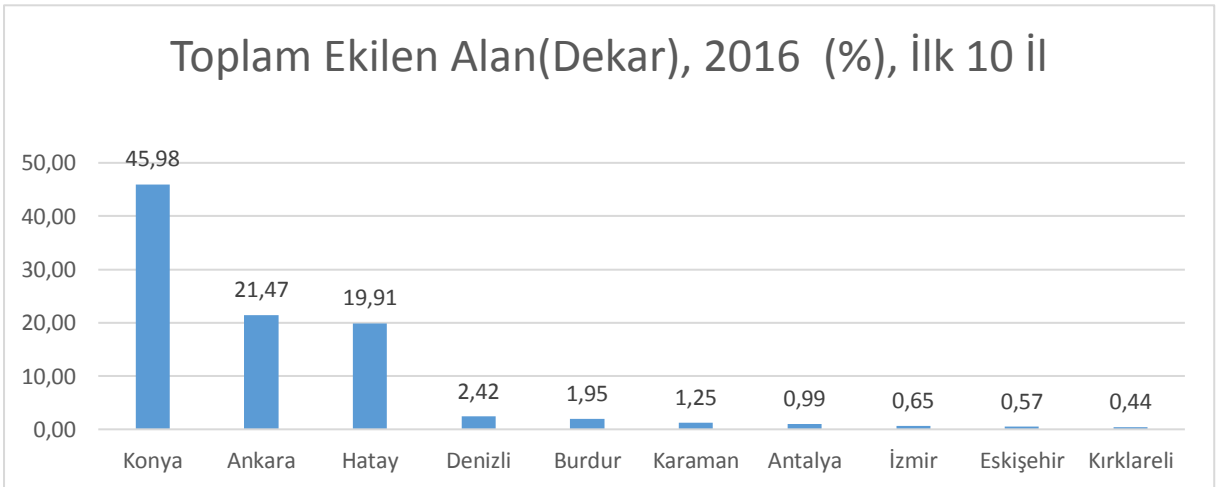
Şekil 6 Havuç alanlarının iller düzeyinde dağılımı

Kaynak : TÜİK, 2017

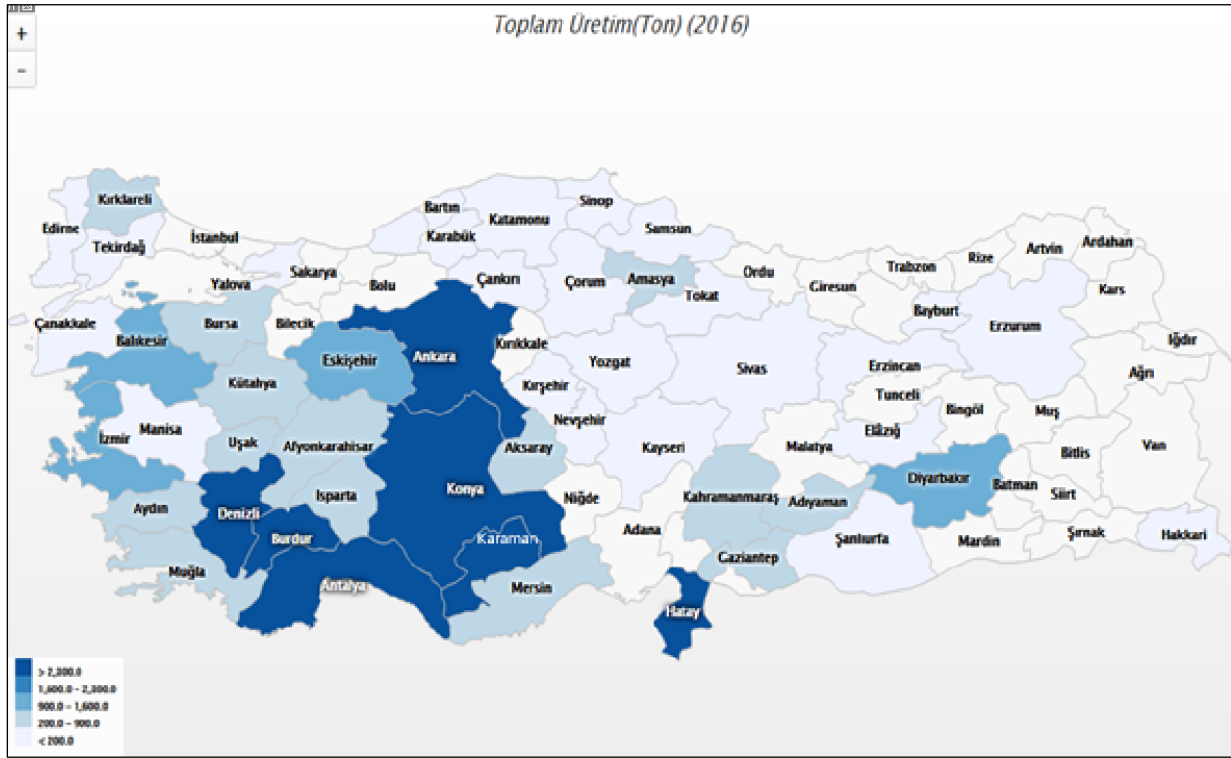
Haritada da görüldüğü üzere havuç ekilen alanların en yoğun olduğu il **Konya olup üretim alanlarının % 45,98'ini tek başına kaplamaktadır**. İkinci sırada Ankara ili gelmekte ve üretim alanları içerisindeki oranı % 21,47'dir. Ardından Hatay ili gelmektedir ve üretim alanları içerisindeki oranı %19,91'dir. Diğer iller ise sırasıyla Denizli (2,42), Burdur (1,95), Karaman (1,25), Antalya (0,99), İzmir (0,65), Eskişehir (0,57) ve Kırklareli'dir (0,44).

Şekil 7 Havuç ekili alanlarında iller sıralaması

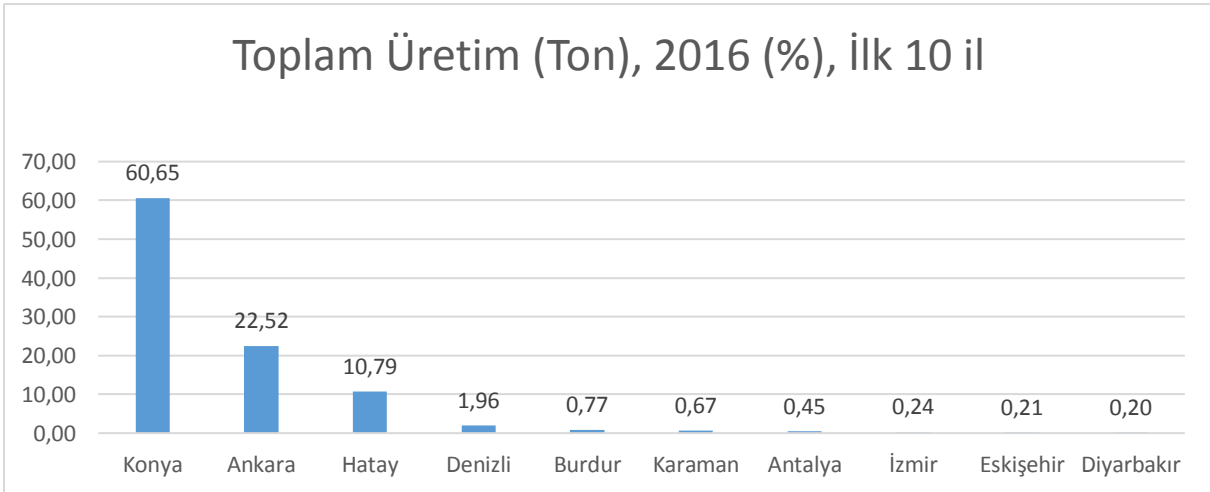
Kaynak: TÜİK, 2017

Şekil 8 Havuç üretim miktarının dağılımı

Kaynak: TÜİK, 2017

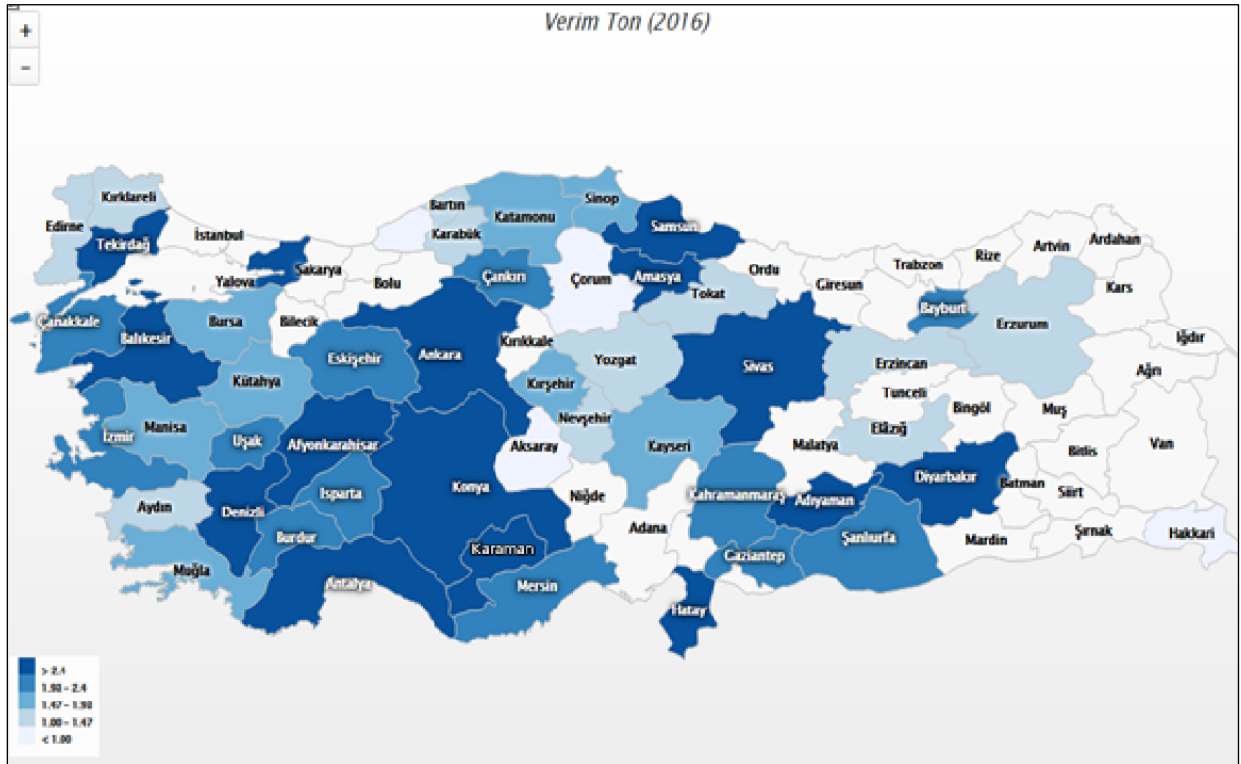
Şekil 9 Havuç üretiminde öne çıkan iller

Kaynak: TÜİK, 2017

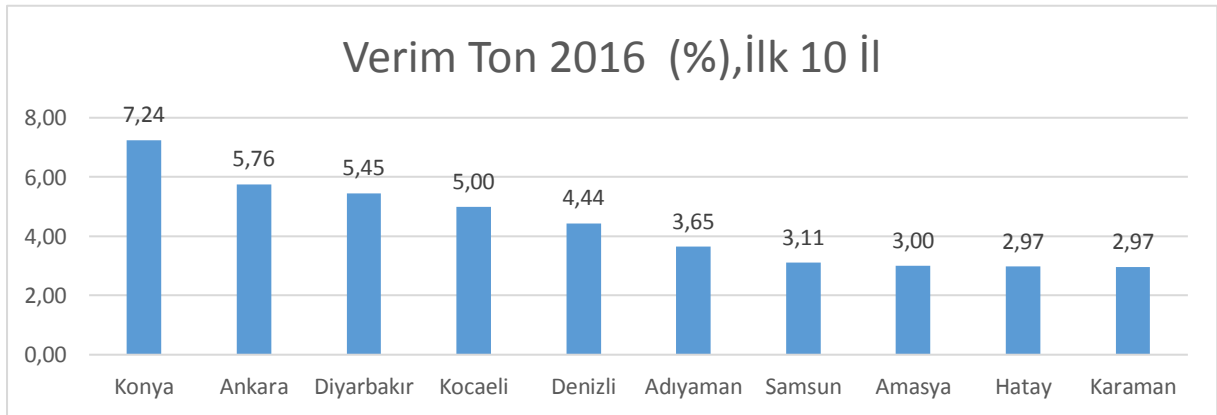
Şekil 8 ve 9’da görüldüğü gibi; Konya’nın ekim alanlarındaki payına nazaran, üretimde çok daha fazla pay sahibi olduğu görülmektedir. Konya’da havuç üretimindeki yüksek verim bu durumu açıklamaktadır. **Verim rakamlarına bakıldığında; Konya havuç veriminde dekar başına 7,24 ton ile ilk sırada yer almaktadır.** Ardından, Ankara 5,76 ton/da, Diyarbakır 5,45 ton/da, ve Kocaeli 5 ton/da’dır. Son yıllarda tohum ıslahına ve tarımsal sulama altyapısına yönelik destek ve çalışmalar verimde ciddi artışlara neden olmuştur.

Şekil 10 Havuç verim dağılımı

Kaynak: TÜİK, 2017

Şekil 11 Havuç veriminde öne çıkan iller

Kaynak: TÜİK, 2017

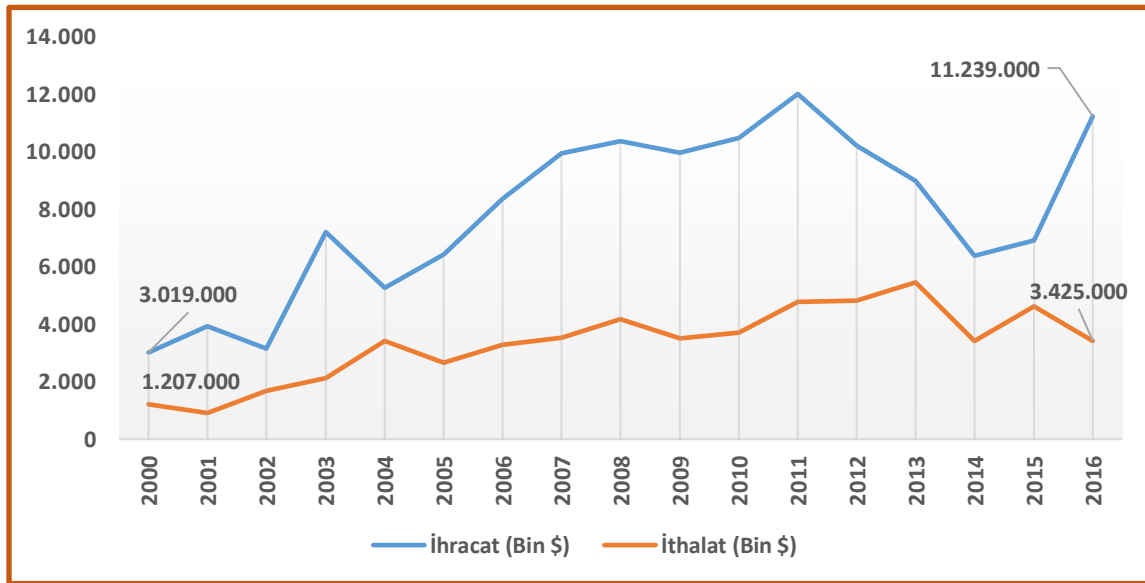
3.1 Türkiye Dış Ticareti

2016 yılındaki yaklaşık 11 milyon dolarlık ihracatın %96,08'lik kısmını taze/soğutulmuş havuç oluşturmaktadır. %2,35'lik kısmını dondurulmuş havuç, %1'lik kısmını havuç tohumu, %0,57'lik kısmını ise konserve edilmiş halde havuç ve kurutulmuş havuç oluşturmaktadır. **Oranlardan da anlaşıldığı gibi ülkemizde taze havuç ihracatı en önemli payı almaktadır.**

İthalatta ise; yaklaşık 3,4 milyon dolarlık toplam ithalatın yaklaşık %96,11'ini **havuç tohumu**, diğer kısmını ise kurutulmuş havuç oluşturmaktadır.

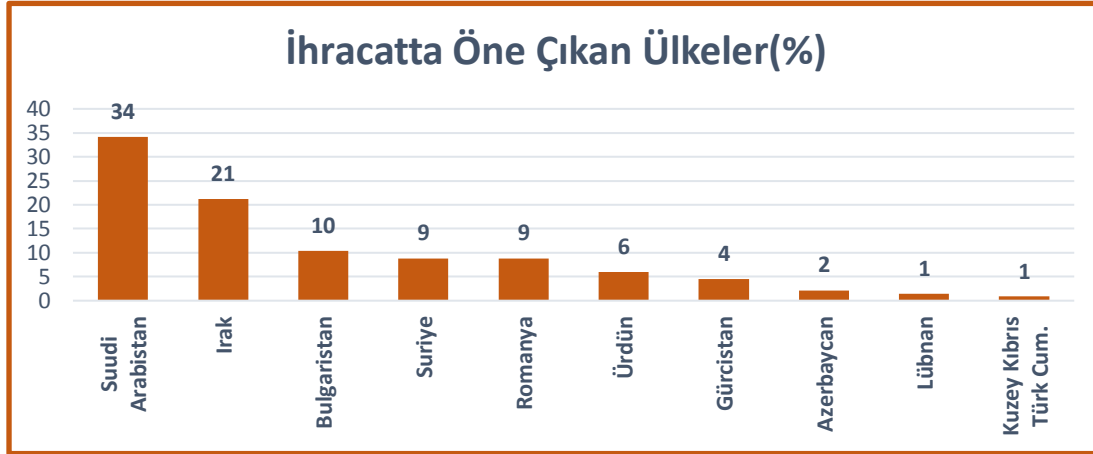
Şekil 12 Havuç ve havuç ürünleri dış ticaretinin değişimi(\$)

Kaynak: TÜİK, 2017

Ülkemiz **dünya üretiminde %1,44 oranında paya sahip olmasına karşın dünya** ihracatından yaklaşık %0,88'lik bir pay almaktadır. Bu durum, ülkemizin sahip olduğu verimlilik ve birim fiyat avantajını daha iyi kullanması ve farklı pazarlama stratejileri geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Şekil 13 Ülkemiz ihracatında öne çıkan ülkeler

Kaynak: TÜİK, 2017

Tablo 3’de 2016 yılı itibariyle dış ticarete konu olan havuç ve ürünleri ve bunların fiyatları verilmiştir. Tablo incelendiğinde, daha önce de değinildiği gibi ihracatımız büyük oranda taze ve soğutulmuş olarak yapılmaktadır. Çok cüzi miktarda kurutulmuş havuç ve havuç tohumu ihracatımız mevcuttur. Birim fiyatlara bakıldığında, ise özellikle dondurulmuş havucun (havuç tohumu hariç) diğer ürün şekillerine nazaran birim başına daha yüksek bir gelir getirdiği görülmektedir. İthalat konusuna gelindiğinde; havuç taze ya da dondurulmuş olarak ithal edilmemektedir. İthal edilen kuru havuç ve özellikle havuç tohumunun birim fiyat olarak ihraç edilen aynı sınıftaki ürünlere göre daha yüksek değerlerden ithal edildiği görülmektedir. Özellikle havuç tohumu noktasında, kaliteli tohum ihtiyacını karşılayacak nitelikte tohum üretimi olmaması bu miktar ve rakamın en önemli sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3 Dış Ticarete Konu Olan Havuç ve Ürünlerinin Fiyatları, 2016

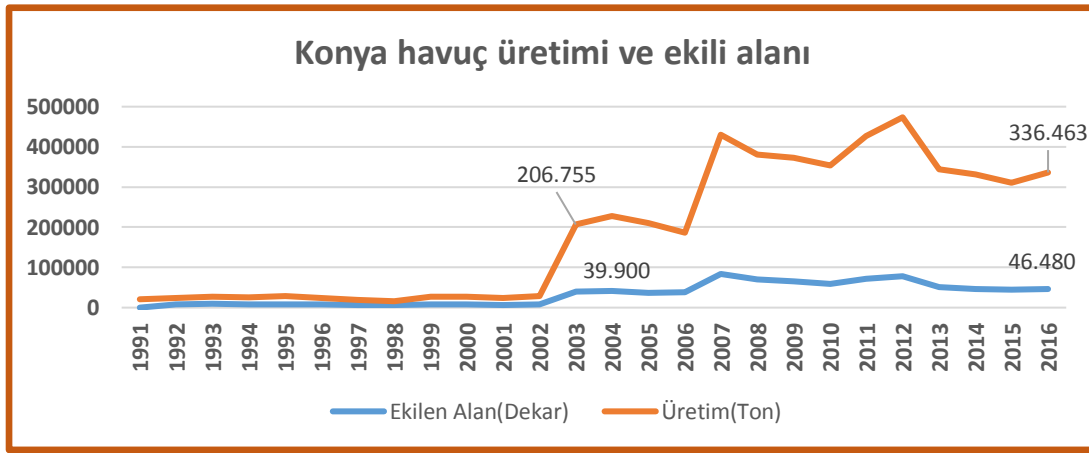
Dış Ticarete Konu Olan Mal	İhracat Miktar (KG)	İhracat (Dolar)	Fiyat (Dolar)	İthalat Miktar (Kg)	İthalat (Dolar)	Fiyat (Dolar)
Havuçlar (taze/soğutulmuş)	73.686.434	10.798.522	0,15	0	0	-
Havuç (dondurulmuş)	280.539	264.305	0,94	0	0	-
Havuç (kurutulmuş)	44.175	18.079	0,41	92.474	243.053	2,63
Havuç tohumu	2.264	112.877	49,86	26.964	3.182.167	118,02
Toplam	74.013.412	11.193.783		119.438	3.425.220	

4 BÖLGEMİZDE HAVUÇ ÜRETİMİ

4.1 Konya Havuç Üretimi

Konya’da sebze üretim alanlarının yaklaşık %20’sinde havuç üretilmektedir. Elde edilen toplam sebze üretiminin de yaklaşık %36’sını havuç oluşturmaktadır. Konya havuç üretiminde ilk sırada yer almakta olup 2003 yılı baz alınarak değerlendirildiğinde; ekili alanlarda %16, üretimde ise %60’lık bir artış olduğu anlaşılmıştır. Ekili alanlar ve üretim artışı arasındaki fark birim alandan elde edilen ürün miktarı artışıyla açıklanabilmektedir. 2003 yılında birim alandan 5 ton ürün alınırken 2016 yılında bu değeri 7,2 tona çıkmıştır.

Şekil 14 Konya havuç üretimi değışimi

Kaynak: TÜİK, 2017

4.1.1 Konya İlçelerinde Havuç Üretimi

Konya’da havuç üretimi ilçeler düzeyine incelendiğinde; üretimin belli ilçelerde yoğunlaştığı anlaşılmıştır. 2016 yılı verilerine göre; Meram, Çumra ve Ereğli ilçeleri öne çıkmaktadır. Üretimin yaklaşık %93’ü bu üç ilçede gerçekleşmektedir. Bu üç ilçeyi Karapınar ve Karatay ilçeleri izlemektedir.

90’lı yıllarda ortalama 14 ilçede üretim yapılırken 2010 yılı sonrasında havuç üretiminin yapıldığı ile sayısında azalış yaşanmış ve bu sayı günümüzde 5 ilçeye kadar düşmüştür (Ek Tablo 1).

Tablo 4 incelediğinde, ilçeler düzeyinde verim açısından da önemli farklılıklar olduğu anlaşılmıştır. Özellikle Meram (Kaşınhanı) ve Çumra ilçeleri, dönüme yaklaşık 8 tonluk ürün ile hem ülke hem de bölge ortalamasının çok üzerinde verim yakalamaktadır.

Tablo 4 Konya İlçeleri Havuç Üretimi, Alanı ve Verim Değerleri

İlçeler	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (ton)	Verim (ton/da)
Karatay	580	2.163	3,73
Meram	20.000	160.000	8,00
Çumra	17.000	136.000	8,00
Ereğli	6.200	24.800	4,00
Karapınar	2.700	13.500	5,00
TOPLAM	46.480	33.6463	7,24

Kaynak: TÜİK, 2017

Türkiye’de mor havuç yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı yerlerden biri de Konya’nın Ereğli ilçesidir. Sağlıklı beslenmenin ve vitaminlerin öneminin anlaşılmasıyla birlikte, tüketicilerin tarımsal ürün taleplerinde sadece tat ve görüntü gibi özellikler değil, ürünlerin sağlığa olan muhtemel olumlu etkileri de göz önünde bulundurulmaya başlanmıştır. Buna bağlı olarak da, daha önceleri görmezden gelinen birçok ürünün değeri artmış ve

son yıllarda yapılan çalışmalarla birlikte bilinen kullanım alanlarının yanı sıra başka şekillerde de değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu ürünler içerisinde yer alan mor havuç, geleneksel şalgam suyu üretiminde kullanılmasının yanı sıra, gıda boyası olarak da değerlendirilmektedir. Havuç üretimi ile ilgili istatistikler toplu tutulmakta, siyah/mor havuç yetiştiriciliği ile ilgili resmi veri bulunmamaktadır. Ancak İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerinden alınan bilgilere

göre Konya ilimizin Ereğli ve Karapınar ilçeleri yıllık yaklaşık 100 bin tonluk mor havuç üretimine sahiptir. Bu üretimin dörtte birlik kısmı başta Uzakdoğu ülkeleri olmak üzere, Avrupa Birliği ve birçok yere işlenmiş olarak ihraç edilmektedir.

Bölgemiz ve özellikle Konya ili, havuç üretimi açısından ülkemizin en önemli merkezlerinden biridir. Bu potansiyelin ulusal ve uluslararası ticaretten daha fazla pay alacak şekilde kullanması üreticiler için önem arz etmektedir. Daha çok taze ürün olarak iç piyasaya verilen havuçta ikincil ürünlerin üretilebileceği tesislerin ve pazar ağlarının oluşturulması gerekmektedir. İlde bu ürünü katma değeri artırılmış şekilde işleyip ürüne çevirecek yeterli sayıda işletme yoktur. Örnek vermek gerekirse; Konya havuç üretiminde hem kalite hem de üretim miktarı açısından birinci ili olmasına rağmen işlenmiş katma değerli bir havuç ürünü olan cezerye denilince akla gelen il Mersin olmaktadır.

Cezerye üretiminde özellikle kırık ya da boylama sınıflama esnasında bu sınıflar dışında yer alan havuçlar daha çok kullanılmaktadır. Böylece, pazarda şansı düşük ya da olmayan havuçlar alıcı bularak bir değer kazanmaktadır. Örnek bir katma değer oluşumunu piyasadaki alınmış güncel girdi fiyatları kullanılarak yine örnek bir cezerye üretim formülasyonu ile açıklandığında (Anonim 2017d);

70 kg havuç (25 kuruş/kg) + 30 kg şeker (3 TL/kg) = 50 kg cezerye (üretim süreci sonucunda ortaya çıkan ürün) * 4,5 TL/kg (Sade cezerye fiyatı) = 225 TL'lik bir ürün ortaya çıkmaktadır.

70 * 0,25 TL + 30 * 3 TL = 107,5 TL (Girdi Toplamı)

225 – 107,5 = 117,5 TL'lik bir katma değer söz konusudur. Bu hesaplama sonucu 1 kg cezerye için yaklaşık 2,35 TL katma değer bulunmaktadır.

Bu hesaplama da görüldüğü gibi, güncel rakamlarla 20-25 kuruş/kg seviyesinde ve pazarda taze olarak ya da soğutulmuş/dondurulmuş şekilde satılma şansı düşük olan havuç, önemli oranda bir katma değer ile yeni bir ürün haline gelerek kendine pazarda yer bulmaktadır. Burada çok önemli bir husus da, katma değerli ürün üretirken aynı zamanda markalaşmanın da yaratılmasıdır. Bu bağlamda, markalaşma, tanıtım, inovasyon ve pazarlama faaliyetlerinin de yürütülmesi gerekmektedir.

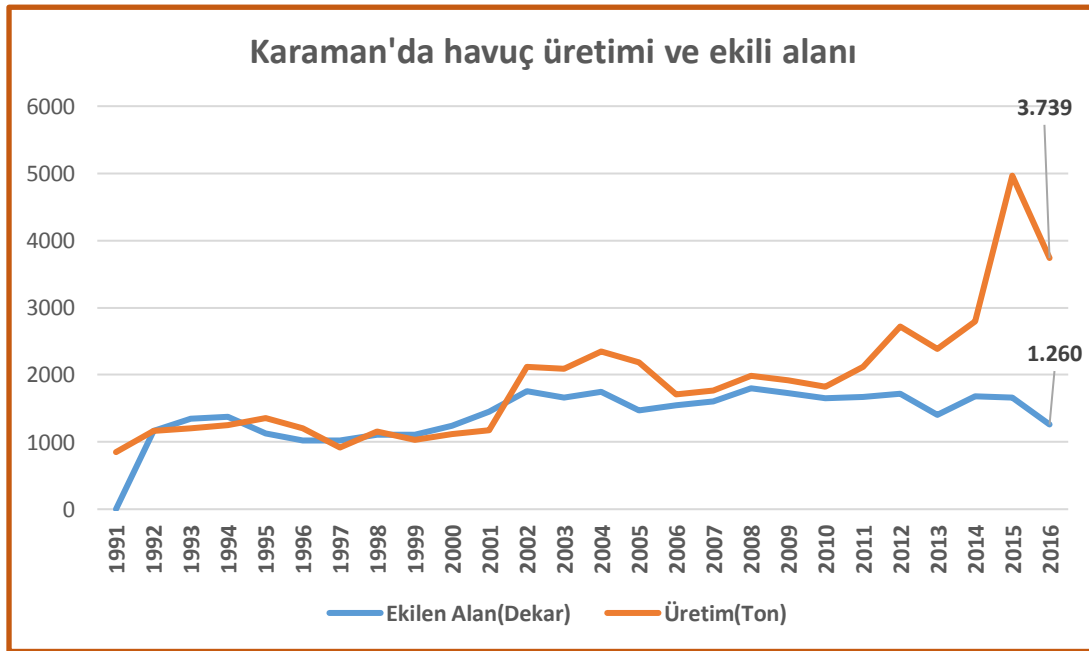
Karaman Havuç Üretimi

Karaman'da havuç üretimi Konya ilimiz kadar yaygın olmayıp toplam sebze üretiminin yaklaşık %0,8'inin ekili alanların %1'ini oluşturmaktadır. 2016 yılı itibari ile TÜİK verileri incelendiğinde; 1.260 dekar alanda 3.739 ton taze havuç üretimi gerçekleşmiştir. Uzun yıllar verileri incelendiğinde; ciddi bir ekili alan artışı

yaşanmamasına karşın üretim miktarında son 20 yılda yaklaşık 2,5 katlık bir artış görülmektedir. Bu artış birim alandan elde edilen yüksek verim ile açıklanabilmektedir.

Şekil 15 Karaman havuç üretimi değişimi

Kaynak: TÜİK, 2017

4.1.2 Karaman İlçelerinde Havuç Üretimi

Karaman'da üretimin büyük bir kısmı Karaman merkezde yapılmakta olup ekili alanların %87,3'ü Karaman merkezde bulunmaktadır. Karaman merkezi, Ayrancı ve Ermenek ilçeleri izlemektedir.

Tablo 5 Karaman ilçeleri havuç üretimi, alanı ve verim değerleri

İlçe Adı	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)	Verim (ton/da)
Merkez	1.100	3.289	2,99
Ayrancı	145	435	3,00
Ermenek	15	15	1,00
Toplam	1.260	3.739	2,97

Kaynak: TÜİK, 2017

5 SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye, dünyada önemli havuç üreticisi ülkelerden birisidir. Ancak, üretim ve pazarlamadan kaynaklanan bir takım problemler hem yurtiçi hem de yurtdışı pazarlardan daha yüksek gelir elde edilmesini engellemektedir. Havuç, üretimde karşılaşılan sorunlara rağmen yurtiçi talebi rahatlıkla karşılamakta ve ihracat miktarını da her geçen yıl artırmaktadır.

Türkiye'nin en önemli havuç üreticisi olan Konya-Karaman bölgesi ve özellikle Konya ili havuç üretimi sayesinde sektördeki insanlara iş imkânı sağlamakta ve ilişkide olduğu diğer sektörleri de canlandırmaktadır. Üretilen havuç bölgenin iklim yapısı ve toprak özelliklerine bağlı olarak renk, aroma ve lezzet açısından oldukça yüksek kalitelidir. Havuç üretiminde de diğer sebze üretim alanlarında olduğu gibi üreticiler bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır.

Üreticiler yetiştirecekleri ürünün tohumunu; bir önceki yıldan hasadını yaptıkları ve kış boyunca depoladıkları havuçları yeniden dikimini yaparak oluşan bitkilerden temin etmektedir. Diğer bölgelerden ya da ithalat yolu ile temin edilen tohumluklardan aynı sonucu alamadığını belirten üreticilerin neredeyse tamamı kendi tohumunu kendi üretmektedir. Ancak standart bir çeşidin olmaması ve üreticinin kendi ürettiği tohumu kullanması sonucu kalite ve verim de kayıplar ile karşılaşmakta dalgalanmalar meydana gelmektedir. Bu nedenle tohum üretiminin bilinçli kişilerce ve tescilli olarak yapılması önerilmektedir (Acar M. 2013).

Dünya piyasası ile karşılaştırıldığında; ulusal pazarlarda maliyet yüksekliği (tohum, mazot, arazi kirası, gümrük masrafları, vb.), rekabet, tanıtım eksikliği, markalaşmaya gidilememesi önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada devletin sağlayacağı teşvikler maliyetleri düşürmede etkili olacaktır.

Havuç üreticileri kooperatif kurmada sıkıntı çekmemektedirler. Ancak birlik olmakta sıkıntı yaşadıkları için havuçla ilgili kendilerine faydalı olacak faaliyetleri gerçekleştirememektedirler. Tarımsal ürün pazarlama zincirinde, üründen elde edilen kârdan büyük payı araçlar almaktadır. Büyük sermayeli yatırım gerektiren paketleme ve soğuk hava deposu ekonomik nedenlerden dolayı üreticilerce kurulamamaktadır.

Günümüzde Ortadoğu ve Arap ülkelerindeki karışıklıklar, bu pazarlara ihracatı olumsuz etkileyecektir. Bu ülkelere yapılacak ihracatta yaşanabilecek sıkıntılar öngörülerek, önlem alınmaya çalışılmalı ve alternatif pazar arayışları hızlandırılmalıdır.

Özel bir ürün olan, Ereğli mor havucunun özelliklerinin belirlenip bir an önce tescil edilmesi gerekmektedir. Ereğli mor havucunun yetiştiriciliği konusunda üreticilere Bakanlık personeli tarafından bilgi desteği sağlanması ve üreticilerin bu konuda kötü niyetli kimselerin insafına bırakılmaması gerekmektedir. Ayrıca yöre popülasyonu içerisinde ıslah yolu ile çeşit ya da çeşitler geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması ve hasat sonrası depolama işlemleri

konusunda meydana gelen ürün kayıplarının önüne geçilecek önlemler alınması sağlanmalıdır (Yokuş S. vd. 2016).

Mor havuç yetiştiriciliğinde karşılaşılan diğer bir sorunun, ürünün pazarlanması olduğu anlaşılmıştır. Yörede iki adet mor havuç boyar maddesi çıkaran fabrika olduğu bilinmektedir. Üreticilerle fabrika sahipleri bazı dönemlerde sözleşmeli üretim yoluna gitmektedirler. Ancak bu şartlar altında bile ürünün pazarlanmasında sıkıntılar yaşanabildiği bildirilmektedir. Bu sorunun sadece mor havuçta değil nerdeyse tüm tarım ürünlerinde karşılaşılan bir sorun olduğu bilinmekte olup ancak yapılacak ülkesel projelerle çözülebileceği düşünülmektedir (Yokuş S. vd. 2016).

Bölgemiz, havuç üretimi açısından ülkemizin en önemli merkezlerindendir. Sahip olduğu potansiyeli uluslararası dış ticaretten daha fazla pay alacak şekilde kullanması üreticiler için önem arz etmektedir. Daha çok taze ürün olarak iç piyasaya verilen havuçta ikincil ürünlerin üretilebileceği tesislerin ve pazar ağlarının oluşturulması gerekmektedir. Dünyada özellikle kozmetik, ek gıda, marmelat, reçel, havuç kurusu vb. gibi ikincil ürünlerin pazar araştırmalarının yapılarak bölgemizde ikincil ürün işleyen tesislerin yaygınlaştırılması ve bölgede havucun oluşturduğu katma değerin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca iç pazarda tüketimini arttırmak amacıyla tanıtımının yapılması ve insan sağlığı üzerine olası pozitif etkilerinin anlatılarak tüketicilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

6 Kaynaklar

Acar M., 2013. Konya İlinde Havuç Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerde Üretim Maliyeti, Karlılık Düzeyi ve Pazarlama Yapısının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Anonim, 2009. MEGEP, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Bahçecilik, Havuç Yetiştiriciliği, Ankara.

Anonim, 2017a., Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), 2017. "www.tuik.gov.tr" (Erişim tarihi Mayıs 2017)

Anonim, 2017b, Dünya Tarım ve Gıda Örgütü(FAO), 2017. "<http://www.fao.org/faostat/en/>" (Erişim Tarihi Mayıs, 2017)

Anonim, 2017c., Dünya Ticaret Merkezi(ITC), 2017. "<http://www.trademap.org/Index.aspx>" (Erişim tarihi Nisan, Mayıs, 2017)

Anonim, 2017d., Sektör Paydaşları İle Yapılan Görüşmeler, Konya.

Baysal A., 1995. Havucun Beslenmedeki Önemi, Standart ve Ekonomik Teknik Dergi. Ankara.

Budak Bostan D., 2012. Kırıkhan Havucu Sektör Raporu, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Yayını, Hatay.

Yokuş S, Çarkacı D.A., Ölmez O., vd., (2016). Türkiye’de Havuç Tarımı Yapan İşletmelerin Tarımsal Mekanizasyon Özellikleri, 4th International Symposium on Development of KOP Region, Karaman.

Ek Tablo 1: Konya İli ve İlçeleri Yıllar İtibariyle Havuç Ekim Alanı ve Üretimi

İlçeler	2016		2015		2014		2013		2012	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Karatay	580	2.163	580	2.192	575	2.165	650	2.600	550	2.200
Meram	20.000	160.000	19.000	136.800	21.000	151.200	20.000	144.000	31.225	218.575
Çumra	17.000	136.000	17.000	136.000	17.000	144.500	17.000	144.500	18.000	139.500
Ereğli	6.200	24.800	5.500	22.000	5.100	20.400	10.000	40.000	25.000	100.000
Karapınar	2.700	13.500	2.650	13.250	2.655	13.275	2.655	13.301	2.650	13.250
Sarayönü			15	53	15	53				
TOPLAM	46.480	336.463	44.730	310.295	46.345	331.593	50305	344.101	77.425	473.525
İlçeler	2011		2010		2009		2008		2007	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Karatay	85	340			90	585	100	450	100	400
Meram	30.770	215.390	32.100	199.020	33.000	204.600	34.000	187.000	32.000	192.000
Beyşehir					100	100	100	125	100	125
Çumra	18.000	117.000	18.000	117.000	18.000	117.000	20.000	130.000	20.000	130.000
Ereğli	20.000	80.000	6.000	24.000	12.000	48.000	15.000	60.000	30.000	105.000
Hadim							25	38	15	23
Karapınar	2.650	14.363	2.500	13.000	1.500	3.000	1.500	3.000	1.500	3.000
Seydişehir					30	120	30	120	30	120
TOPLAM	71.505	427.093	58.600	353.020	64.720	373.405	70.755	380.733	83.745	430.668
İlçeler	2006		2005		2004		2003		2002	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Karatay	200	800	200	900	200	900	180	810	170	391
Meram	31.800	159.000	32.000	191.628	35.000	209.759	34.970	190.879	4.800	19.200
Selçuklu	100	350	100	350	120	420	120	420	120	300
Akşehir									10	10
Beyşehir	150	186	150	187	170	212	100	125	150	187
Bozkır	30	48	30	48	30	48	30	51	30	51

Çumra	1.000	3.000	1.000	3.000	1.000	3.000	500	1.500	60	90
Derbent							20	70		
Ereğli	5.000	20.000	3.500	12.250	4.000	12.000	3.500	10.500	2.000	8.000
Halkapınar	250	1.250	250	1.250	350	1.750	330	1.650	340	850
Ilgın									20	21
Karapınar	200	400							10	15
Seydişehir	140	700	100	500	100	500	150	750		
TOPLAM	38.870	185.734	37.330	210.113	40.970	228.589	39.900	206.755	7.710	29.115
İlçeler	2001		2000		1999		1998		1997	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Karatay	150	330	200	500	250	625	200	500	200	500
Meram	4.100	16.400	4.300	17.200	4.750	19.000	3.250	7.800	3.200	7.680
Selçuklu	100	25	100	250	100	250	70	140	70	140
Akşehir	10	10	60	60	80	240	20	32	20	32
Beyşehir	150	188	200	250	220	275	250	312	260	390
Bozkır	30	45	30	18	50	25	40	24	40	20
Cihanbeyli			50	125			10	15	10	2
Çumra	50	100	40	100			120	108	120	108
Derbent	20	70	10	5	10	5	2.000	6.000	2.500	8.750
Doğanhsar	30	30	100	100	100	100				
Ereğli	2.000	6.000	2.000	8.000	2.000	6.000				
Halkapınar	250	500	100	200	150	300	250	500	400	600
Hüyük			10	20			10	20	20	12
Ilgın	40	48	50	60	20	22	30	45		
Karapınar	20	30	30	60	40	80	20	40	20	40
Seydişehir	150	450	200	600	200	300	200	400	180	432
TOPLAM	7.100	24.316	7.480	27.548	7.970	27.222	6.470	22.406	7.040	18.706

Ek Tablo 2: Karaman İli ve İlçeleri Yıllar İtibariyle Havuç Ekim Alanı ve Üretimi

İlçeler	2016		2015		2014		2013		2012	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Merkez	1100	3289	1500	4500	1500	2250	1200	1800	1500	2100
Ayrancı	145	435	150	450	170	527	190	570	200	600
Ermenek	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Toplam	1260	3739	1665	4965	1685	2792	1405	2385	1715	2715
İlçeler	2011		2010		2009		2008		2007	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Merkez	1500	1650	1500	1650	1600	1760	1700	1870	1500	1650
Ayrancı	150	450	130	156	130	156	100	120	100	120
Ermenek	20	20	20	20						
Toplam	1670	2120	1650	1826	1730	1916	1800	1990	1600	1770
İlçeler	2006		2005		2004		2003		2002	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Merkez	1500	1650	1400	2100	1500	1950	1400	1680	1500	1800
Ayrancı	50	60	50	70	90	225	100	250	100	150
Başyayla					40	50	40	40	40	50
Ermenek					120	120	120	120	120	120
Toplam	1550	1710	1450	2170	1750	2345	1660	2090	1760	2120
İlçeler	2001		2000		1999		1998		1997	
	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Da)	Üretim (ton)
Merkez	1100	715	900	675	700	490	700	602	600	510
Ayrancı	200	300	150	225	200	300	200	300	200	150
Başyayla	40	50	40	50	40	50	40	50	50	50
Ermenek	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110
Sarıveliler			40	60	60	85	60	90	60	96
Toplam	1450	1175	1240	1120	1110	1035	1110	1152	1020	916